

BARÁNY, E. *Pojmy dobrého práva*. Bratislava: Eurokódex, 2007, 176 s., ISBN 978-80-88931-75-1

Prednedávnom sa mi dostala do rúk kniha JUDr. Eduarda Barányho, DrSc. s názvom „Pojmy dobrého práva“. Priznám sa, že hoci som viac praktik ako teoretik, zaujala ma z viacerých pohľadov. Veľmi si cením diela prof. JUDr. A. Krskovej, CSc. z tejto oblasti, pretože aj praktici musia viackrát siahnuť po teoretických dielach a ona je majsterkou pera ohľadne morálky. Z týchto jej diel vychádzal aj autor uvedenej publikácie, ale napriek tomu mi nedá nespomenúť jej myšlienku: „Už celé stáročia sa právnici usilujú, aby sa ich povolanie stalo životaschopnou silou, nástrojom spoločenského poriadku a harmónie. Výsledok je paradoxný: na jednej strane sa stali neodmysliteľnou súčasťou štruktúry postindustriálnej spoločnosti a narastá potreba ich služieb, gravitujúca okolo súdnictva. Na druhej strane sú čoraz viac predmetom nevôle a kritizmu spoločnosti. Spoločenská atmosféra je dnes znova nabitá slovami, ktoré sa kedysi nenápadne vytratili najprv z oficiálneho a potom i z každodenného slovníka: profesionálna zodpovednosť, stavovská česť, takt, svedomie. Objavil sa bezprecedentný záujem o profesijnú etiku, ktorá sa všade vo svete stala veľmi populárnou a dôležitou témou. Dôvody jej popularity sú trochu iné ako dôvody dôležitosti, aj keď navzájom úzko súvisia.“

Dielo „Pojmy dobrého práva“ od JUDr. E. Barányho, DrSc., ako sám uvádza, písal neobvykle dlho počas rokov 1998-2007. Skladajú sa z upravených článkov a referátov, ktoré boli publikované v časopisoch Právny obzor a Právnik alebo odzneli na konferenciách usporiadaných Ústavom štátu a práva Slovenskej akadémie vied, Právnickou fakultou Univerzity Karlovej v Prahe alebo Filozofickou fakultou Prešovskej univerzity v spolupráci s ďalšími inštitúciami. Vznik práce je spojený s Ústavom štátu a práva SAV, ktorého atmosféra ešte stále umožňuje zamyslenie a diskusiu aj o témach nesúvisiacich s konkrétnou právnou normou a jej realizáciou. Počas ostatných rokov sa aj na Slovensku presadzuje prakticistické chápanie právnej vedy reagujúce hlavne na požiadavky aplikácie a ostatnej realizácie práva. Väčšina právnickej spisby je a musí byť orientovaná bezprostredne na požiadavky právnických profesií. Autor si až po napísaní článkov a referátov tvoriacich základ niektorých kapitol uvedomil, že prirodzené právo, ľudské práva, právne princípy, spravodlivosť a rovnoprávnosť spája snaha vyjadriť pomocou tejto štvorice pojmov predstavy a pranie „dobrého práva“ alebo „dobra v práve“.

Práca je rozdelená do úvodu a 13. kapitol, pričom je dôležité sledovať hlavne vývinové tendencie v rámci autora počas písania, resp. zosumarizovania jednotlivých častí.

- I. Právo nie je mimo dobra a zla
- II. Ale čo je právo?
- III. Dekonstrukcia systému platného práva alebo právny pluralizmus
- IV. Formálna jednota platného práva
- V. Prirodzené právo: jeden pojem, mnoho obsahov
- VI. Determinanty ľudských práv
- VII. Právne princípy vo vzťahoch práva a morálky
- VIII. Spravodlivosť
- IX. Vzťahy štyroch pojmov

X. Časť „blízkeho okolia“ pozitívneho práva

XI. Opačné hodnotenie

XII. Dôsledky pre legitimitu práva

XIII. Pojmy utópie

Východiskom práce sú právny pozitivizmus a sociologický prístup k právu. Jedným z jej posolstiev je, že právny pozitivizmus sa rovnako ako prirodzenoprávne myslenie môže usilovať o dobré právo a jeho koncepcia mu k takému úsiliu poskytuje vhodné prostriedky. Spis o pojmoch je v tomto prípade zároveň otvorený „hodnotovo orientovaný“ do ľavej časti spoločensko-vedného myslenia. Uvažovanie a snád' i filozofovanie o práve sú už vzhľadom na svoj predmet blízke základným ideovým prúdom a túto svoju spriaznenosť by nemali zakrývať fasádou neutrálnosti znamenajúcu občas až sebaklam. Uvažovanie o prostriedku určujúcom kedy a v prospech čoho má či nemá byť použité donútenie verejnou mocou nie je hodnotovo a politicky neutrálne, ako uvádza autor. Podľa autora téma knihy vedie k nedostatočnosti použitej literatúry, lebo množstvo relevantných kníh a článkov presahuje hranice toho, čo človek prečíta.

Neskromnosťou autora je i konštatovanie, že i keď ide o spis venovaný pojmom a hľadaci so závisťou k vzoru „pojmovej jurisprudencie“ (Begriffsjurisprudenz) spreď sto rokov predsa neobsahuje ani pokus o vymedzenie niektorých východiskových pojmov. Dobro a človek sú kategóriami, ktorých charakteristika presahuje autorove schopnosti. Vzdanie sa pokusu čo i len o prebratie niektorého z vymedzení týchto i ďalších kategórií a spoliehanie sa na vzdelaného čitateľa, ktorý im v zásade rozumie obdobne ako autor, pripomína, že naša komunikácia spočíva aj v tom, čo ostáva nevyslovené a nedefinované. Pokus o uvedenie vymedzení všetkých pojmov a kategórií použitých v práci by bol snahou o poriadok a explicitnosť vedúcou ku chaosu a nezrozumiteľnosti.

Dielo je venované širokej právnej verejnosti, hlavne sa k zamysleniu nad predloženou materiálou a jej hodnotením.

Dr.h.c. Doc. JUDr. Alena Pauličková, PhD.

Vysoká škola v Sládkovičove

apaul@ttonline.sk